

Süllyedő hajót babám nevével oldalán

(Feljegyzések A vég tónusához)

Hentes. Igen, a tanult szakmája tulajdonképpen hentes. Az apja is hentes volt. Abból a fajtából (ilyeneket én ugyan nem nagyon ismertem), akik egész életükben hús- (konzerv-, vagy készétel-) gyárakban dolgoztak. Akikre mintha rázárva felejtették volna — rázárva egy életre, a hűtőházakat. Húsgyári munkások. Henteskedni igazán csak akkor henteskedtek, amikor otthon a saját disznójukat vágták. Mint a gyerekek örültek a vér kieresztésének, felfogásának, a pörkölésnek, a disznóhólyag felfújásának ...

Békebeli DICK-késeik voltak, de már mind elkoptak. (Még őriznek néhány csonkot a kredenciókban.)

Hentes — ám a katonaság után (ahol nagy szerencséjére még szakácsként szolgált, mint a legtöbb falusi magyar fiú, egy adorjánnival és egy laskóival volt a konyhán, — meg egy szlovén beszerzővel) azonnal átminősítette magát: festővé.

Mindig is festő szeretett volna lenni. Benn, Szabadkán, a SEVER-ben fürdőszobai mérlegeket (minden egyes darabnál elképzelték, milyen meztelen nő is fog a kádból kikelve mérekedni rajta) és tankalkatrészeket festettek felváltva, fújtak szórópisztollyal futószalagon az el nem kötelezett arabusoknak (egy sejk, fején törölközővel meg is látogatta őket). Most akadozik a termelés. A tankok dolgoznak. A hölgyek nem küzdenek súlyfelesleggel.

Ő, M. Sanyi fújta feketére a toronyszoba egészfalnyi könyvszekrényét, mint amit a szintén palicsfürdői illetékességű Loboda bácsi (az INTEGRÁL nyugdíjazás előtt élő munkavezetője) készített.

ADY ADORNO ANDRIĆ ARANY APPOLINAIRE ÁPRILY —
végre ABC sorrendben a könyveim BABITS BARTÓK BABEL
THOMAS BERNHARD BORGES

A *H*-nál akadtam el — mert közben meghalt a mi kis hercegünk, Herceg János, aki nagy növésű volt, kisebbségiségében szinte szálfa, monumentális, jóllehet akkora mégsem, mint másik hercegünk, a verseci Herczeg Ferenc, az Adriai-tenger tén egyik legjobb ismerője (Csak a raguzai Conte Ivo Vojnović ismerhette nálánál jobban — ugyan tudhattak-e egymásról, találkoztak-e) ... HANDKE (Bernhard Handke nélkül elviselhetetlen lenne, szabályos egészet képeznek) HUXLEY HAŠEK HEMINGWAY HEGEL HESSE HERMANN OTTÓ (Doroszlón írta a Magyar pókfaunát) HRABAL —

Loboda bácsi készített egy keskeny létrát is a polchoz. És a Sanyi azt is szépen befújta feketére. Palicsfürdő polgárai nem értették mi ütött belénk, hogy a Kisfenyvesen, a temető (Sanyiék a temetőnél laknak) és a Homokvár között fekete bútorokkal, létrákkal szaladgálunk. A fekete létrával Sanyi úgy érkezett, akár egy kéményseprő. Lám, a Virág utca-i fehér létra (mint verseimben már, fogalmam sincs, mi alapján, előre jeleztem) valóban fekete lajtorjává nyúlt. Istenem, sóhajtok olykor fenn, a plafon alá szorulva, csak meg ne nyíljon alattam a homok.

Sanyi Banja Lukában katonáskodott. A hatvanas évek elején, mint különben jómagam is.

És ott, Banja Lukában (fia is ott fogant, jegyzi meg néha, ha a rádió éppen Krajina fővárosát emlegeti) tetoválták kikarját, mellkasát. Erős, széles mellkasa van, még a hentesre, a hentes dinasztíára utal, meg arra, hogy balszélsőt játszott a palicsfürdői PALIC-ban. Először nem értette, hogyan találhattam ki rögtön már első találkozásunk alkalmával, hogy balszélsőt játszott. Én is játszottam mondtam: szenvedő halfot. Gondoltam, mondta, máris megérte tudományom.

Kéklila repülő (hasonló liberátorok bombázták Szabadkát) szárnyán írja cirill betűkkel felesége, EMI és fia TIBI nevét.

Egyfajta házmestere ő a Homokvárnak. Igen, akár a Homokvár kapitányának is nevezhetném. Én a vár (Homokvár) ura, ő a vár (Homokvár) kapitánya. Felesége segített megpucolni az ablakot. Nem sokallta a 200 ablakot, a vállalatban (VÍZMŰVEK) 400-at pucolnak. Édesanyja metszette meg a szőlőt. Fia nyírja az utcai sövényünket.

Ma délután Sanyi kissé felajzottan érkezett hozzánk a gyárból. A Homokvár adaptálásakor (megmentésekor, restaurálásakor) kimaradt faanyagot — a baranyai kőművesek (Jugoszláv Kőműves Kelemenek) egész gerendaerdővel ducolták alá a valóban várfal-

nyi, döglött, tehát tényleg homokká olvadt, homokként szétfolyó salakbeton falakat — aprítjuk gyűjtősnak télire.

Egy várat felfűteni? Könyvekben matatok: hogyan is csinálták ezt a középkorban? Mindig arra vágytam, hogy úgy álljon házamban az aprófa, ahogy az északi népeknél.

Sanyi előhúz egy üveg meggypálinkát. Épp most főzte ki a barátja, a Dubrovacska utcában, mondja. Még langyos. Tényleg langyos még. Kérdem, ahogy jobban szemügyre veszem, miért van így felbaszódva? A gyárban, meséli izgatottan, az ebédnél; se szó, se beszéd, az egyik új munkás elébe állt a sorban. Azt hittem, mondja, megüt a guta. Ráförmedtem, miért pofátlankodik elébem? Miért nem áll be szépen a sorba? Húsz éve, amióta a SEVER-ben dolgozok, nem állt elébem senki. Ne kiabáljak rá, mondta, *ő vukovári menekült*. Kipenderítettem a sorból.

Aprítjuk a gyűjtősnakvalót. Kóstolgatjuk a még langyos meggypálinkát. Tovább morfondírozzuk. Ha gőgös győztesként állna elébem, ha végig gőgös győztesként viselkedne, azt mondanám, rendben van, győztél koma. De ő győztesként szemtelenkedik elém, hogy a következő pillanatban már megsajnálandó, segítségre szoruló, privilégiumokat elváró szegény menekültként szólaljon meg ...

Kicsit talán már meg is bánva, hirtelenségét, még egy ideig dohog. Ha valóban győztes lenne, ha nem győzte volna le magát is, nem jönne, menekülne ide, ha viszont valóban menekült lenne, nem állna ilyen pofátlanul elém a sorban ... Hogy eltereljem a beszélgetést (holnap már biztos a vukovárinak is visz egy kis langyos meggyet), kérdem tőle, ki tetováltta azt a repülőt a mellkasára? Én, mondom, vidámabb vizekre kanyarodva, mindig hajót, süllyedő hajót szerettem volna (három árbócosat, vagy gőzöst, mindegy): babám nevével az oldalán. Feleségem, a szúnyoghálóba nyomva arcát, kiszól az ablakon. Kinek a nevével szeretnél te süllyedő hajót a mellkasodra?! Anyukám, mondom kidugva nyakam a pinceablakon, talán csak nem cipellek téged — Téged Anyukám! — egy süllyedő hajóra?

Sanyi akárha gyufagyárban aprítva a léceket, gerendákat, elhomályosuló szemekkel emlékezik.

Tíz ebédért ... Egy macedón fiú szurkálta tíz ebédért. Az adorjáni, meg a laskói koma fogott le, feszített a padra. Két év se múlt, a szkopjei földrengés maga alá temette a szkopjei fiút. Jól emlékszem arra a napra. Mondom, én is emlékszem. Egész nap viszket-

tem, vakaródtam, mint a rühes kutya. Mintha csak el akart volna szállni a bőrömmel a kéklila repülő. Ha valahol megfeszlik, megszakad a bőröm (ezt a számtalan állatot megnyúzós hentes mondja), egyből lenyúzódott volna. És ez a kéklila repülő (szárnyán az aszszony, meg a gyerek cirill betűs névvel), mint valami szörnyű ronggyal, elrepült volna a bőrömmel. Akkor, éppen akkor szállhatott el a Vardár felett, az égre csapó nagy porban, a lelke a szegény fiúnak ... Feltetováldott szegény az égboltra ...

Hentes, mondom. A tanult szakmája. De átminősítette magát festővé. Ha valaki lila autót akar, forduljon M. Sanyihoz. Kis, tákolt garázs komoly festőműhelyként, festőszalonként üzemel. Az ő Polski fiatja is lila. Nem lila, mondom, hogy ugrassam: ultraviola. Egy ultraviola vasaló. Nevet. Ne baszogassam, mondja. Nem érzi a tónuskülönbségeket? Majd komolyra fordítva a szót felajánlja, hogy a családi ágyunkat is átfűjja. Feketére. Feketére? kérdem kis hijján kezemre vágva a baltával.

Nem semmi svéd gyufát aprítani.

(Kosztolányi valahol azt írja:

„Az igazi svéd gyufa fája hófehér, puha, kedvesen és szabályosan csiszolt.”

Nemsokára díszelőadást kell tartanom Kosztolányiról. Épp mostanában határoztam el, majd ezt a mondatát helyezem górcső alá előadásomban. Csupán csak a *kedvesen és szabályosan* történő *csiszolás* titkát fogom keresni, felmutatni — magában ebben a mondatban elsősorban. Persze addig még jó lenne svéd gyufa ügyben szót váltanom Uppsalában élő barátommal is. Afféle konzultánsnak kérni fel svéd gyufa, valamint Kosztolányi, az északon halódó Kosztolányi ügyében. Ám, most valamiféleképpen, talán M. Sanyi a hűtőházakban elrákosodott — ha valóban nem engedik ki egyetlen egyszer sem a hűtőházakból, nem rákosodik el a tüdeje — édesapjának alakja, Kosztolányi jégről írt szavait is ide vonzza.

„Csodálatosan tiszta és fényes a svéd jég. Úgy csillog a verőfényben, a nyitott szekereken, mint hatalmas gyémántheygy.”)

Feketére festené családi ágyunkat is, kérdem ismételten.

Családi ágyunk (SLOVENIJALES) is a boltíves toronyszobába, a Homokvár toronyszobájába került a rolós, gondolafekete íróasz-

tal (a Szerb Athénból a Bunyevác Párizsba mentett azur szifonnal és a rothadt kaptafával — ilyen lábakkal könnyű a Vértót járni, modják — cerebrálok máris) s az ikonosztáz szerű könyvszekrény közé. Zöld-fehér, ám a hurcolkodásban (előbb a Petőfi utcában pakoltunk le, csak azután húztuk át ide, a Homokvárba a tömérdek holmit, az 5 tonna könyvet, szó szoros értelmében a Petőfi összest) jócskán megsérült a pozdorja pontosan úgy viselkedik, mint a salakbeton, valóban nem ártana átfújni. De éppen feketére? Még maradt fél liternyi fekete, mondja Sanyi. El kellene már használnom, jeleztek egy kocsit. Vasalót? Nem Ladát. Az is ultraviola lesz? Nem, lila ... Most az én szemeim homályosultak el. Kezemben a kisbaltával azon tűnődöm, mi a fenét írhattam én a Virág utca 3-ban, 1982-ben, egy lila Ladáról, mert valamit írtam ...*

Sanyi látja, hogy végül még levágom a kezem és most ő tereli másra a szót. Ha akarom, mondja csillogó szemekkel: újranikkelezeti a papírvágó késemet. Egyszer láttam az íróasztalomnál, ahogy azt a kés vizsgálja. Csupa rozsdá, mondja. Tán már a vak is beleette magát, a vakrozsdá. Ha akarom, előbb élesre köszörüli. Szép, húszszín márványfoglalata van. (Budán, a Bartók úton lomtalanítottam a márvány tintartókkal, itatós hengerrel együtt és egy, szintén ott lomtalanított vulkánfiberben hoztam haza őket.) Kiköszörüli? Ki, borotvaélesre. És aztán szépen újranikkelezzük ... Különben pedig, szól vissza már a lépcsőről, ha komolyan gondolta azt a süllyedő hajót — *babája nevével oldalán* —, a gyárban van egy kis öreg, aki majdhogynem fájdalommentesen: *tetová*l.

A pinceablakon keresztül hallom, Sanyi a hátsó utcában (két utcára néz ugyanis a Homokvár, elől a mondén, monachiabeli alléra, hátul pedig egy falusi hangulatú, kis, görbe utcácskára, amelynek egyik vége a Bartókba, a másik pedig a Petőfi torkollik) szomszédommal, Schuster úrral tárgyal. Schuster úr ugyanis szeret-

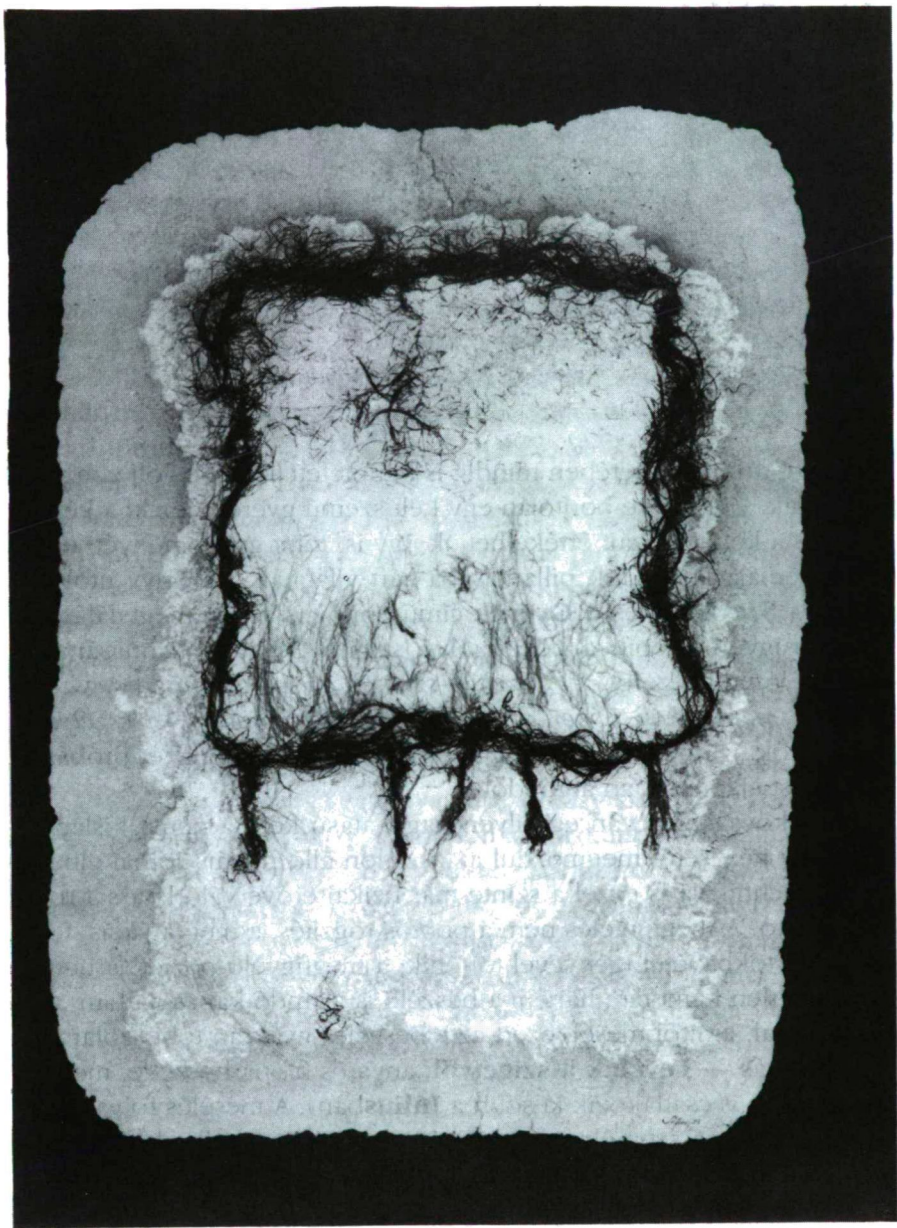
* „Egy lila Lada fordult ki elének az útra. A gyerekek s a dog nagy gubancot képeztek a hátsó, rongypokrócokkal leterített ülésen. Két cukordinnye és ötven tojás volt a lábam között, a biztonsági öv nélkül is mozdulatlanul pihogtem volna, akár egy gipsztektonőben. Szólt a rádió. Kanizsáról jöttünk ...

Minél közelebb értünk a lila Ladához, annál kevésbé tűnt már lilának. Cilkámenné, majd kékessé lett. Lenhajú lengyelek mosolyogtak rám, ahogy elhagytuk őket. Mohol következett. Majd: Pecellő, Becse, Földvár, Temerin. És Újvidék.” Legvégül pedig (igaz, még nem vettünk sírhelyet):

né, ha Sanyi neki is dolgozna, jóllehet az ő kertjét már évek óta az utcaseprő gondozza. A toronyszobából gyakran látom, ahogy hüssöl a ribiszkebokor alatt, miközben Schuster úr kiáltozva keresi. Schuster úr mostanság jobban nyüzsög, mint különben, mivel a lánya, Nusika, aki Svájcban egy indonéz orvoshoz ment feleségül (per pillanat is éppen Indonéziában nyaralnak, tegnap hozott egy anzikszkártyát a postás, én is megbámultam, ugyanis az ó-kanizsai gyógyfürdő főorvosa, Radács Pista is oda lécelt le, Indonéziába.), szóval mivel Nusika jelezte: az idén hazalátogatnak. Problémát jelent számomra, ám nem szeretném, ha diplomáciai bonyodalmakat, határvillongásokat is eredményezne (noha jól tudom, egy várúr tele problémával, konfliktussal), hogy új kutyámat a kis sarki (a saroknál lévő lyukon mindig kibúvó) nőtényt éppen Nusinak találtam elkeresztelni. Ha a hátsó utcában keresem, kiabálok Nusi után, mindig Nyuszikát kiáltok. Nyuszika! Nyuszika! Ha előkerül, közelebb hajolva dorgálom meg: Nusi, te kis kurva, már megint hol kujtorogtál?

Megyek fel a lépcsőn. Valahol a közepén megállok. Akárha tűnődnék valamin, pedig csak a vastag várfal nyirkát, penészét, salétromát ízlelem. Igen, degusztálom, miféle borokat is tartottak volt benne.

Megvan, tisztul ki végre óhajom. Nekem egy penge nélküli DICK-re lenne szükségem. Hogy valamire támaszkodjak. De ahogy felérek, Sanyinak már hűlt helye, elkarikázott. Schuster úr vakansörtével diszített vadászkalapját sem látom sehhol. Nusi és a háromlábú vizsla a forró homokban heverész a mandulafa alatt.

Seiben Lajos: A természet képeslapjai I.